

זכרון עולם
האשה
החשובה ורודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

מאורות
הדף היומי
עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם
איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

בית המדרש דחסידי סוכטשוב

כולל דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה"

ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש

למגידי שיעור "דף היומי"

חולם סופר 3 תד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

גליון מס' 1295

מסכת בבא מציעא י"ח-כ"ד ♦ אהלות ט', ז' - ט', י"ב

בס"ד, ז' אדר ב' תשפ"ד

השבוע בגליון

◆ תליית האפיקומן על הקיר

◆ הרמת פת לחם בימינו

◆ השבת אבידה לתלמיד חכם בימינו

◆ הכל או לא כלום

◆ חולה ששכח תכשיט יקר אצל הרופא

◆ מדוע תולים מודעות באולמות שמחה?

◆ חפצים שנשכחים במקומות ציבוריים

◆ חובת הזהירות בדברי מאכל

ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
להצטרפות: meorot@meorot.co.il

השבוע בגליון

דף כא/ב באיסורא הוא דאתא לידיה

חולה ששכח תכשיט יקר אצל הרופא

דבר העורך

מתכוננים

ברבים מן השיעורים נשמעת הקריאה: "אם אנחנו הצלחנו, הבה נצרף יהודים נוספים אל הדף היומי". מטבע הדברים, פעמים יש החוששים לפנות לאנשים מסויימים, שנראה כי לא יסכימו להצטרף ללימוד תורה באופן קבוע, מסיבות שונות. לכבודם של הלומדים המבקשים להגדיל את מעגל לומדי הדף היומי, וכדי לחזקם, הננו לפרסם את המעשה הבא, שלקחו רב.

תקופה מסויימת בימי חיינו, היה החפץ חיים זצ"ל נודד בין ערים, כפרים ועיירות, כדי למכור את הספרים שחיבר. ביום מן הימים נקלע הסבא קדישא לאכסניה בוויילנא ונוכח ביהודי גדל גוף שנכנס אל המקום. הלה התיישב באחת על כסא, במשפט קצר הורה להגיש לפניו את מנתו ותיכף ומיד נגס בה בתאוותנות, תוך כדי לגימות הגונות ממשקה חריף.

רופא, שהוזמן לבקר בשבת קודש בביתו של חולה, קיבל לידיו תכשיט יקר ערך מבני ביתו של החולה כבטחון לכך ששכרו ישולם לו לאחר השבת. זמן רב חלף, אך בני משפחת החולה לא באו לשלם את שכרו, וגם הוא עצמו שכח מיהו אותו חולה שבני משפחתו נתנו בידיו את התכשיט. במקרה כגון זה רשאי הרופא למכור את התכשיט וליטול את שכרו, אלא שיש לדון אם הוא רשאי ליטול לעצמו גם את התמורה העודפת על שכרו ממימוש החפץ היקר. לכאורה, בעל התכשיט התייאש ממנו זה מכבר והרופא רשאי, איפוא, ליטול את מלא התמורה לעצמו, אך נידון זה **תלוי במחלוקת הראשונים בסוגייתנו**, כלהלן.

מבואר בסוגייתנו, כי המרים אבידה שבעליה לא התייאש ממנה, לעולם אינו רשאי לזכות בה לעצמו, גם אם בעל החפץ התייאש ממנו לאחר מכן, משום ש"**באיסורא הוא דאתא לידיה**", כלומר, החפץ הגיע לידיו במצב הלכתי מסויים, שגורם לכך שאין המוצא רשאי לזכות במציאה לעצמו.

בביאור סברה זו נחלקו הראשונים, מדוע במקרה זה אין המוצא רשאי לזכות בחפץ למרות שבעליו התייאש ממנו. לדעת בעלי התוספות (כו/ב ד"ה אינו עובר), המרים חפץ שבעליו עדיין לא התייאשו ממנו, חייב במצוות השבת אבידה, ומצווה זו אינה פוקעת גם לאחר ייאוש הבעלים. לעומתם, מבאר הרמב"ם (במלחמות ה' יד/ב מדפי הרי"ף), שהמוצא חפץ שבעליו עדיין לא התייאשו ממנו, מתמנה כשומר על החפץ עבור בעליו, ומאותו רגע שוב אין החפץ נחשב כאבוד מבעליו, שהרי הוא נתון בידי שומר. לפיכך, ייאוש הבעלים לאחר מכן אינו מתיר למוצא החפץ לזכות בו, משום שרק ייאוש מחפץ שאבוד מבעליו באמת, מתיר את הזכיה בו לאחרים.

לעילוי נשמת איש רב פעלים רודף צדקה וצדק

ר' אמיל אברהם טואטי ז"ל בן הרב חיים טואטי ז"ל נלב"ע כ' תשרי תשס"ו

וזוגתו עזר כנגדו רודפת שלום וטוב מרת **פני שרה** ע"ה בת נתן סמואל ז"ל נלב"ע י' באדר תשע"ה

תנצב"ה

הנוצחו ע"י בני המשפחה שיחיו

נר ה' נשמת אדם

נר ה' נשמת אדם

לעילוי נשמת

שמאל זיינביל פרושינובסקי ז"ל

ב"ר דוד ז"ל נלב"ע ח' באדר תשמ"ב

וזוגתו מרת **חיה ציפורה** ע"ה

ב"ר יצחק ז"ל נלב"ע ל' באדר א' תשכ"ה

תנצב"ה

הנוצחו ע"י משפ' פרי - ניו ג'רסי ומשפ' רשף - גבעתיים

נר ה' נשמת אדם

נר ה' נשמת אדם

לעילוי נשמת

אברהם נח ליפסקר ז"ל ב"ר יצחק מאיר יהודה הלוי ז"ל נלב"ע ו' באדר תשנ"ח

שרה ליפסקר ע"ה ב"ר חיים יוסף זלובסקי ז"ל נלב"ע כ"א בשבט תשנ"ט

תנצב"ה

נר ה' נשמת אדם

נר ה' נשמת אדם

לעילוי נשמת

אברהם נח ליפסקר ז"ל ב"ר יצחק מאיר יהודה הלוי ז"ל נלב"ע ו' באדר תשנ"ח

שרה ליפסקר ע"ה ב"ר חיים יוסף זלובסקי ז"ל נלב"ע כ"א בשבט תשנ"ט

תנצב"ה

עמוד 2

וטוהר ליטפו את נפשו המיוגעת ומילאהו בכיסופין שהיו חבויים בקרבו זה עשרות שנים, תחת חומות של קשיחות.

בטרם סיים את דבריו, אמר לו החפץ חיים: "אדם שכמותך, אשר זכה למסור נפש ולקדש שם שמים, לו היית מקבל על עצמך לחיות מכאן ואילך כיהודי כשר, לא היה מאושר ממך בכל הארץ".

אמרו, כי אותו אדם לא עזב את החפץ חיים, דבק בו והיה לבעל תשובה גמור!

המעשה המרטיט הזה סופר ויסופר מדור לדור, כדי להמחיש כי בכל יהודי חבויה הנקודה הטהורה, השורשית, שמקורה באותה שעה בה עמדו רגלי כולנו על הר סיני וזעקנו "נעשה ונשמע".

המעניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: תד. 471 בני ברק, פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף כג/ב לאהדורי לצורבא מרבנן
"גאון" מהו?

בלשון התלמוד מכונים תלמידי החכמים בתואר "צורבא מרבנן". מתחילת תקופת הגאונים [לפני כ-1,350 שנה] נהוג לכנות תלמיד חכם בתואר "גאון". מדוע באמת מכונים כך תלמידי החכמים? בעל מחבר ספר מתא דירושלים (הובא בשדי חמד כללים מערכת הגימל סימן כ"ה) כותב ש"גאון" בגימטריה 60, לרמז שתלמיד חכם השוקד על תלמודו בקי בשישים מסכתות הש"ס.

חישוב זה נכון לדעת הרמב"ם (בפירושו למשניות בהקדמתו לסדר זרעים), המונה את שלוש הבבות - בבא קמא, בבא מציעא ובבא בתרא, כמסכת אחת, ובנוסף לכך אינו מונה את מסכת אבות כמסכת מן המניין, משום שאינה עוסקת אלא בהלכות דרך ארץ.

מאחר שחז"ל הזהירונו בתוקף שלא לבזות דברי מאכל, אין להשתמש בפת כדי להעמיד עליה קערה (שו"ע שם) ואין מאכילים בהמה בדבר מאכל שראוי לאדם. כל זאת, משום שהמבזה דברי מאכל, נראה כבועט בטובה שהקב"ה השפיע בעולמו (רש"י תענית כ"ב ד"ה אין).

סיכה בין ובשמן מאכל: הרמב"ם (הל' ברכות פ"ז הל' ט') מביא גם הוא הלכות אלו ונוספות עליהן ומסכם, שאין להפסיד דברי מאכל **"דרך ביזוי ובעיטה"**. על פי המשתמע מדברי הרמב"ם פסק המגן אברהם (שם), כי מותר להשתמש בדברי מאכל לצורכי רפואה או לדברים המביאים תועלת לגופו, משום שאין זה "דרך ביזוי ובעיטה". לפיכך, כתב, מותר לאדם לסוך את גופו בין ובשמן מאכל. אולם, לדעת המשנה ברורה (ביאור הלכה שם) הכלל הקובע מהו ביזוי מאכל, הוא מנהגו של העולם. כלומר, שימוש שבני אדם רגילים לעשותו - מותר, משום שאינו נחשב כביזוי המאכל, אך שימוש בלתי רגיל אסור, אף אם יש בו תועלת לאדם.

תליית האפיקומן על הקיר: בספר קיצור השל"ה (קיצור השל"ה ענייני הסדר דף ס"ז דפוס ווארשא) מובא מנהג ישראל עתיק, שלדבריו מקורו אינו ידוע, ליטול חתיכת מצה מן האפיקומן, לנקבה ולתלותה על הקיר כסגולה לשמירה. בספר יפה ללב (תע"ז/א) מאריך בגודל סגולת מצת האפיקומן לשמירה מצרות שונות, ואף רמז נאה יש לכך מדברי הפוסק (תהלים נד/ט) **"מכל צרה הצילני"** - ראשי תיבות **מצה**. אלא שבעל קיצור השל"ה (שם) מעיר, כי יש במנהג זה משום ביזוי אוכלין, ולפיכך, עדיף להניח חתיכת מצה בכיס כדי לזכות לשמירה מגזלנים ומצרות נוספות, שהרי "מצה" היא לשון מריבה, ובזכות מצת האפיקומן ינצל ממריבות וממרעין בישינ אחרים.

אולם, בעל הבאר היטב (סי' תע"ז ס"ק ד') מעיד, כי מנהג אבותיו מקדמת דנא לתלות על הקיר חלק ממצת האפיקומן, ולדעתו אין בכך משום ביזוי אוכלין, כיון שמטרתו העיקרית של מנהג זה הוא "זכר ליציאת מצרים".

הרמת פת לחם בימינו: הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל פסק כי בתקופתנו אין חובה להרים דבר מאכל שנמצא ברחובה של עיר, משום שאין דרך בני אדם לאכול מאכל שהתגלגל בשווקים, ולפיכך, אין זה דבר מאכל שיש לחוס עליו ולשמרו מן הבזיון (ברכת השם סי' ג' סעי' מ"ד).

דף כג/ב לאהדורי אבידתא לצורבא מרבנן בטביעות עינא

השבת אבידה לתלמיד חכם בימינו

בסוגייתנו מבואר, שהמוצא אבידה שאין בה סימנים אינו חייב להכריז עליה, אך אם היא נמצאה במקום בו מצויים תלמידי חכמים, חובה להכריז על האבידה נטולת הסימנים, משום שתלמידי חכמים נאמנים להכיר בטביעת עין בלבד את חפציהם.

לדעת רש"י (גיטין כ"ז ב' ד"ה לצורבא מרבנן), תלמיד חכם ניחן בחוש מיוחד להבחין בדקויות, שאדם מן השורה אינו מבחין בהן (עי' תפארת יעקב שם). לעומת זאת, לדעת בעלי התוספות (שם, ד"ה ודוקא) גם מי שאינו תלמיד חכם מסוגל להבחין בחפציו ולזהותם, אלא שחז"ל קבעו כי תלמידי חכמים בלבד רשאים להשתמש בחוש זה כדי לתבוע את אבידותיהם, משום שניתן לסמוך עליהם שלא ינצלו לרעה את זכותם לקבל אבידות שלא על פי סימנים.

כדי שתלמיד חכם יהיה זכאי לדרוש את השבת אבידתו לידיו בטביעת עין בלבד, עליו לעמוד במספר תנאים, ביניהם - שמעולם לא שינה מן האמת, לבד מן המקרים המוזכרים בסוגייתנו, כגון, כאשר שואלים אותו אם למד מסכת פלונית, הוא רשאי להשיב בשלילה, משום מידת הענווה. מעניין לציין את דברי הדרישה (טור חו"מ ס"ו רס"ב) שסוגייתנו אינה מזכירה אופן נוסף בו מותר לשקר - מפני השלום, משום שבמצב זה אדם אינו **רשאי** לשקר, אלא **חובה** עליו לעשות כן, ואילו סוגייתנו מזכירה מקרים בהם תלמיד חכם רשאי לשקר בלבד [עי' ברש"י בסוגייתנו, לפיו גם במקרים שבסוגייתנו ראוי לתלמיד חכם לשקר].

לשנות מן האמת, כיצד? ראוי לציין את דברי הבן יהודע (בסוגייתנו), כי גם כאשר מותר לשקר, אין לעשות זאת על ידי אמירת שקר גס ומוחלט, אלא יש לענות תשובה המשתמעת לשתי פנים. כעין זה ענה הגר"ש וואזנר זצ"ל (שו"ת שבט הלוי ח"ה סי' ב'), לאדם שביקש לשנות מן האמת מפני הבושה, ופסק לו שהוא רשאי להשיב באופן שיסיח את דעת השומע מן האמת, אך לא בצורה שתסתור את האמת.

תלמיד חכם בימינו: הרמ"א פוסק כי חזקה על כל תלמיד חכם שאינו משנה בדיבורו. לכן, כאשר תלמיד חכם תובע להשיב לו חפץ אבוד לאחר שהכירו בטביעת עין, אין הוא צריך להוכיח למוצא החפץ כי הוא לא שיקר מעולם, אלא על המוצא להוכיח ברורות, כי תלמיד חכם זה שיקר אי פעם, אם ברצונו למנוע ממנו את נטילת האבידה ללא מתן סימנים.

אולם, תלמידו של הרמ"א, רבי יהושע פלק כ"ץ בעל הסמ"ע (ס"ק ו'), מסתפק אם ניתן ליחס את קביעת חז"ל, שתלמידי חכמים אינם משנים מן האמת, גם לכל תלמידי החכמים בני זמננו.

**גומרים ש"ס ב-5 דקות ליום,
זוכים בשפע גדול**

"... ובודאי בלימוד המשניות כלול כל התורה כולה"
מדרן ראש הישיבה
הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל
הגר"ח אדלשטיין שליט"א

להתנסות חינוך התקשר עכשיו: 3764-03

בעל השבות יעקב (שו"ת ח"א סי' קס"ז) מציין, כי למרות דברי הסמ"ע נהגים גם כיום כדברי הרמ"א, משום שבכך אין מפסידים ממון למוצא האבידה, שהרי אין נוטלים ממנו חפץ שהיה שלו מאז ומעולם, ואין עילה לגרום הפסד ממון לתלמיד חכם.

המוצא ספר חידושי תורה: החובה להכריז על חפץ שאין בו סימנים היא רק במקום שמצויים בו תלמידי חכמים. אולם, המוצא אבידה ללא סימנים במקום שאין תלמידי חכמים מצויים שם, אינו חייב להכריז עליה משום שאין לחשוש שהחפץ שייך לתלמיד חכם (טור ושו"ע חו"מ סי' רס"ב סעי' כ"א). אלא שלדעת חלק מן הראשונים (בשיטה מקובצת בסוגייתנו) המוצא חפץ שזהותו מוכיחה עליו שהוא שייך לתלמיד חכם, כגון, שמצא ספר המכיל חידושי תורה, שדרך תלמידי חכמים לעיין בו, חייב להכריז עליו אף אם אין בו סימן, משום שבמקרה זה מאבד הספר לא התיימש ממנו, שהרי כל המוצא יודע שהוא שייך לתלמיד חכם [ע"י בשטמ"ק שם, שיש הסוברים כי במציאה רגילה בלי סימנים, במקום שאין ת"ח מצויים, לא זו בלבד שאין חובה להכריז, אלא גם אין חובה להחזיר לת"ח. ועי' בב"ח שם שפסק שחובה להחזיר לת"ח משום שרשאי לטעון שלא התימש].

דף כא/א חצי קב בשתי אמות

הכל או לא כלום

למדנו בסוגייתנו, כי בעל פירות בכמות "קב" שהתפזרו ברחובה של עיר בשטח של ארבע אמות מרובעות, מתיימש מלאספם, ולפיכך, רשאי כל אדם לזכות בהם. אולם הגמרא מסתפקת אם כך ההלכה גם כאשר פירות בכמות של **חצי קב** התפזרו ברחובה של עיר בשטח של שתי אמות. לכאורה, היחס בשני המקרים זהה, הן בכמות הפירות והן בצורת פיזורם, שהרי מה לנו קב שלם בארבע אמות, או חצי קב בשתי אמות?

אולם בעלי התוספות (ד"ה חצי) מסבירים, שכאשר אדם ניצב מול חצי קב בלבד יתכן שיטרח לאספם, שהרי אין לפניו כמות גדולה, אך כאשר עליו לאסוף כמות גדולה של פירות הוא נואש מלאספם והוא מתיימש מהם.

אלא שעדיין יש לתמוה, מדוע מותר לאחרים לזכות בכל קב הפירות שהתפזרו על פני ארבע אמות, הן הדעת נותנת כי לא יגרע מקרה זה מאדם שהתפזרו לו חצי קב פירות על פני שתי אמות? לכל הפחות, יש, איפוא, להותיר פירות בכמות חצי קב?

הרה"ג ר' חיים ברמן העיר על כך בחכמה, כי מכאן הוכחה לטבעו של האדם, כי כאשר הוא נוכח כי המלאכה עוד רבה לפניו, ידיו מתרפות ועצלות פושה בכל גופו עד שאינו מתחיל במלאכה כלל.

טבע זה עלול גם להפריע לאדם המחליט לסיים את הש"ס במסגרת הדף היומי במהלך השנים הבאות. לפתע, הוא עלול לשאול את עצמו: לסיים את כל הש"ס? זה הרבה מידי! וכך רוחו מתרופפת ובסופו של דבר קיים חשש, שאותו אדם לא יזכה ללמוד אפילו לא מסכת אחת. אולם, החכם עיניו בראשו. עליו להחליט כי תחילה ילמד מסכת אחת. כך הוא ירוויח את מחצית הקב, ובעזרת ה' יקויים בו (תהלים לד/ט) טעמו וראו כי טוב ה' והוא יזכה לכוחות מחודשים להשלים את לימוד הש"ס במלואו.

מצטרפים לאלפי הלומדים קטעי גמרא, משנה והלכה מדי יום ביומו, בכל זמן ובכל מקום. זוהי ההזדמנות לקבוע 'עיתים לתורה'. לומדים כמה דקות וחוכים בסיפוק רוחני עצום!

לעילוי נשמת

הר"ר **אהרון וינברג** ז"ל
ב"ר גרשון ז"ל נלב"ע ז' באדר ב' תשל"ג
והר"ר **דוד זאב וולקן** ז"ל
ב"ר דב צבי ז"ל נלב"ע ז' באדר תשס"ו
תנצב"ה
הונצחו ע"י ידידיו
הר"ר **מנחם וינברג** שיח' - בני ברק

לעילוי נשמת

הר"ר **אורי פייביש טאובר** ז"ל
ב"ר אליעזר ז"ל נלב"ע ז' באדר ב' תש"ל
תנצב"ה
הונצחו ע"י ידידיו
משפ' **פרידל** שיחיו - גבעת שמואל

לעילוי נשמת

מרת **מלה (מחלה) זיסר** ע"ה בת ר' יוסף ז"ל
נלב"ע י' באדר תשס"א **תנצב"ה**
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

נר ה'
נשמת
אדם

כלל ישראל מתאחד עם יצירת המוכת החדשה מבית מאורות:

קטע יומי מהזוהר הקדוש עם ביאור ייחודי ותובנות מאירות לחיים

בתוספת משנה והלכה יומית

ורגל בלבנו מסתובבים מדי יום בהיכלו של רשב"י וזוכים לחיים מאירים

ר"א איד

תאזין!
התנא האלוהי רשב"י קורא לך:

גדולי הדורות גילו כי הזוהר הקדוש משתמש בלשון 'תאזין', כי בלימוד מוסרי הזוהר מתגלה האור וזוכים לחיות בנועם ה' עין בעין

הצנוע לדורות את מרכו:

להצטרפות *3764 היג עכשיו

מבצע השקה חודש ראשון 5 ש"ח בלבד 19.90

ת.ד. 471 בני-ברק | טל: 03-5775333 | פקס: 03-7601020
E-mail: meorot@meorot.co.il דוא"ל:

לתרומות והנצחות משה טרייטל טל: 03-5775307
מוקד ההזמנות: 1-700-500-151

מאורות הדף היומי

